

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η στρατηγική γεωγραφική θέση της Κέρκυρας, στην είσοδο της Αδριατικής θάλασσας, προσδιόρισε από πολύ νωρίς τον ιδιαίτερο ρόλο που επρόκειτο να διαδραματίσει το νησί στην πλοκή της ιστορίας της Μεσογείου. Η Κέρκυρα, στο δρόμο των καραβιών και των μετακινήσεων, υπήρξε διαχρονικά αντικείμενο συνεχών διεκδικήσεων από όλους τους κατά καιρούς κυρίαρχους, πρωταγωνιστώντας σε όλα τα μεγάλα γεγονότα της πολιτικής ιστορίας της Ευρώπης.

Κατά μοναδικό τρόπο η πόλη των Κορινθίων εποίκων του 8^{ου} αιώνα, έγινε μακεδονική, ρωμαϊκή, βυζαντινή, ανδηγαυική, βενετική, γαλλική, βρετανική και ελληνική, αφήνοντας και διατηρώντας, πάνω στη γη ή λίγα μέτρα κάτω από αυτήν, όλα της τα ίχνη.

Στο πέρασμα των αιώνων, η πόλη της Κέρκυρας διατηρήθηκε ζωντανή. Η εικόνα της σήμερα ουσιαστικά αποτελεί μία χαρτογράφηση της ιστορίας των διαφορετικών φάσεων της ανάπτυξής της και της δημιουργικής συνύπαρξης των πολιτισμών, που εναλλακτικά αυτή φιλοξένησε. Σε όλες τις ιστορικές φάσεις που γνώρισε η πόλη, το παρελθόν και οι σύγχρονες ανάγκες βρίσκονταν σε διαρκή διάλογο, την μεταμόρφωναν, την επέκτειναν, την προσάρμοζαν στις εκάστοτε αντιλήψεις.

Σήμερα, η παλιά πόλη της Κέρκυρας φιλοξενώντας 7.200 κατοίκους αποτελεί το «ιστορικό κέντρο» μιας ευρύτερης πόλης, των 28.185 κατοίκων, που αναπτύσσεται στην ενδοχώρα, νότια και δυτικά της και επίσης είναι το διοικητικό, κοινωνικό και οικονομικό κέντρο της περιοχής της, με σημασία για όλη την νησιώτικη Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, αλλά και την στερεωτική δυτική Ήπειρο. Συγχρόνως είναι διεθνής τουριστικός προορισμός, προσελκύοντας περίπου 1.100.000 επισκέπτες τον χρόνο, κυρίως τους θερινούς μήνες. Τοποθετημένη ακριβώς απέναντι από το σημείο απόληξης της Εγνατίας και της Ιόνιας οδού, σε άμεση ακτοπλοϊκή σύνδεση με τη Ιταλία και αεροπορική με τις περισσότερες πρωτεύουσες της Ευρώπης, αντιπροσωπεύει και σήμερα ό,τι αντιπροσώπευε πάντα στην ιστορία της. ***Μία πόλη στο σταυροδρόμι της Ανατολής και Δύσης, του Βορρά και του Νότου, που εξακολουθεί να αναμειγνύει πολιτισμούς, να αφομοιώνει διαφορετικότητες χωρίς συγκρούσεις, να συνθέτει έναν ιδιαίτερο κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, με έντονο ευρωπαϊκό συμβολισμό.***

2. ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ

Τα πρώτα σημάδια ζωής στην Κέρκυρα χρονολογούνται στην παλαιολιθική εποχή και συγκεκριμένα στη Μέση Παλαιολιθική (50.000-40.000π.χ), όπως μαρτυρούν ανευρεθέντα ίχνη σε σπήλαια του νησιού. Τα πρώτα ίχνη εγκατάστασης και κατασκευής μικρών οικοδομημάτων ανέρχονται στο τέλος της Νεολιθικής και στην αρχή της εποχής του χαλκού.

Η πρώτη γνωστή εγκατάσταση στο νησί χρονολογείται από τον 8ο π.Χ. αιώνα. Άποικοι από την Εύβοια αρχικά (τους οποίους πολλοί ταυτίζουν με τους Φαίακες της Οδύσσειας του Ομήρου) και στην συνέχεια δεύτερο κύμα αποίκων από την Κόρινθο, εγκαταστάθηκαν σε παραθαλάσσια περιοχή, ήδη κατοικημένη από τους προϊστορικούς χρόνους, όπως ένας μεγάλος αριθμός ευρημάτων μαρτυρά.

Η αρχαία παραθαλάσσια πόλη, που σύντομα αναδείχθηκε σε σημαντική ναυτική και εμπορική δύναμη, αναπτύχθηκε ανάμεσα σε δύο φυσικά λιμάνια, ήταν περιτειχισμένη με ισχυρά τείχη και αμυντικούς πύργους, είχε εντυπωσιακό πολεοδομικό ιστό κατά το ισοδομικό σύστημα, είχε κεντρική Αγορά με πλακόστρωτο, στοές για την παραμονή πολιτών και για εμπορικές συναλλαγές, σημαντικά δημόσια κτήρια, εργαστήρια κεραμικής και σιδηρουργίας, νεώρια με νεώσοικους, επιβλητικούς ναούς, ιερά άλση και τεμένη.

Σημαντική μαρτυρία του υψηλού πολιτιστικού επιπέδου της αρχαίας πόλης, αποτελεί ο μεγάλος δωρικός ναός της Αρτέμιδος (διαστάσεων 47,50 X 22 μ.) κατασκευασμένος από πωρόλιθο στις αρχές του 6^{ου} αιώνα (590-80 π.Χ), του οποίου το ανάγλυφο δυτικό αέτωμα καταλογίζεται ως ένα από τα μοναδικά έργα τέχνης της υστερο-αρχαϊκής περιόδου.

Στην ίδια θέση διατηρήθηκε η πόλη κατά τους κλασσικούς, ελληνιστικούς, ρωμαϊκούς και παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο η περιοχή της αρχαίας πόλης μετατράπηκε σε μια τεράστια ρωμαϊκή συνοικία, με πολυτελείς λουτρικές εγκαταστάσεις.

Η χερσόνησος του Κανονιού, που είναι σήμερα προάστιο της σημερινής πόλης, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα σύγχρονης πόλης πάνω από αρχαία. Οι σωστικές ανασκαφές φανέρωσαν ότι μια ολόκληρη πόλη κοιμόταν κάτω από τη γη.

3. ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΟΛΗ

Μετά από καταστροφική επιδρομή Γόθων στα μέσα του 6ου μ.Χ αιώνα και έχοντας πλέον αλλάξει παντελώς οι συνθήκες ανάπτυξης των πόλεων, το κέντρο της πόλης της Κέρκυρας μεταφέρεται σε γειτονική και φυσικά οχυρή θέση, στο σημερινό Παλαιό Φρούριο, με την χαρακτηριστική μορφολογία των δύο επιβλητικών βράχων, στοιχείο που προσδιόρισε την ονομασία της νέας πόλης. Με την ονομασία "Κορυφώ", "Κορφοί", που στην δύση επικράτησε ως "Corfu", αναπτύχθηκε **η μεσαιωνική πόλη**, ακολουθώντας τις τύχες και τις αγωνίες του Βυζαντινού Κράτους ανά τους αιώνες.

Οι Βυζαντινοί και στη συνέχεια οι Δεσπότες της Ηπείρου και οι Ανδηγαυοί οχύρωσαν την ακρόπολη και τις κορυφές της, χτίζοντας δύο πύργους (τον πύργο της Θάλασσας και τον Πύργο της Ξηράς).

Ο μεσαιωνικός οικισμός δεν διέφερε από τις τυπικές οχυρωμένες μικρές πόλεις της εποχής, με τα χαρακτηριστικά μορφολογικά στοιχεία των λεπτών τειχών, με επάξεις που διακόπτονται από ψηλούς τετραγωνικούς και κυκλικούς πύργους.

Παράλληλα με την οχυρωμένη μεσαιωνική πόλη, από το τέλος της Βυζαντινής περιόδου, διαμορφώθηκε στην αμέσως εκτός των τειχών περιοχή ένας μικρός, αλλά διαρκώς αναπτυσσόμενος οικισμός, το «ξωπόλι» (borgo),.

Η θέση της αρχαίας Κέρκυρας δεν εγκαταλείφτηκε ποτέ ολοκληρωτικά, μαρτυρούν για αυτό :

- Βασιλική Παλαιοπόλεως
- Ιάσοντας και Σωσίπατρος
- Μονή Αγίων Θεοδώρων, κλπ

4. ΕΝΕΤΙΚΗ ΚΕΡΚΥΡΑ

Οι τέσσερις αιώνες (1386-1797) κατά τους οποίους η Κέρκυρα στην συνέχεια διοικήθηκε από την Βενετία, αποδέχοντάς την ως "άρχοντα-προστάτη", προσδιόρισαν κατά κύριο λόγο την ιδιαιτερότητα των χαρακτηριστικών του νησιού, εφ' όσον σε αντίθεση με όλες τις υπόλοιπες ελληνικές περιοχές, αυτό δεν γνώρισε ποτέ τον Οθωμανικό ζυγό. Η μεγάλη σημασία που απέδιδαν οι Βενετοί στην γεωγραφική θέση της Κέρκυρας για την ανάπτυξη του εμπορίου, είχε σαν αποτέλεσμα την υλοποίηση ενός σημαντικού μεγέθους εξελισσόμενου προγράμματος οχυρωματικών έργων, που θα την εξασφάλιζε από τις τουρκικές κυρίως επιθέσεις.

Τα οχυρωματικά έργα της πόλης υλοποιήθηκαν σε 4 κατασκευαστικές φάσεις και καθόρισαν την ανάπτυξη και δομή της πόλης, αυτήν που διατηρείται ουσιαστικά αναλλοίωτη έως σήμερα. Κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα, στην εντός των τειχών πόλη έχει ήδη εξαντληθεί κάθε δυνατή εκμετάλλευση του εδάφους.

Τα δύο Φρούρια της Κέρκυρας είναι σημαντικότερα μνημεία στρατιωτικής αρχιτεκτονικής, που περικλείουν όλες τις βασικές εξελίξεις της αμυντικής τέχνης από τον 15ο έως τον 19ο αι. Είναι έργα κορυφαίων αρχιτεκτόνων και μηχανικών της εποχής, από τα τελειότερα συγκροτήματα που κατασκευάστηκαν στην Μεσόγειο, αποδεικνύοντας την μοναδικότητά τους κατά την ίδια την αμυντική τους χρήση. Είναι γνωστό ότι το οχυρωματικό έργο της Κέρκυρας άντεξε πέντε Οθωμανικές πολιορκίες (1430, 1537, 1571, 1573 και 1716), και δεν κυριεύτηκε ποτέ. Για περισσότερο από 120 χρόνια (1669-1797) η Κέρκυρα παραμένει η πρωτεύουσα της Βενετικής Δημοκρατίας στην Ανατολή, ως τελευταίο ευρωπαϊκό προπύργιο, μαζί με την Βιέννη, απέναντι στις οθωμανικές επεκτάσεις του 17ου και 18ου αιώνα.

5. ΕΝΕΤΙΚΗ ΚΕΡΚΥΡΑ (συνέχεια)

Το οικιστικό σύνολο της Κέρκυρας, που αναπτύχθηκε περιορισμένο από γη και θάλασσα, οριοθετημένο με σαφήνεια από τις περιμετρικές οχυρώσεις του, συγκεντρώνει όλα τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά των περικλεισμένων πόλεων της δύσης, αποτελώντας σήμερα ένα ζωντανό και ιδιαίτερο δείγμα πολεοδομικής οργάνωσης πόλης σε σχέση με την άμυνα :

- Διαμόρφωση μεγάλης πλατείας (οχυρωματικού κενού -Spianata-) μεταξύ Παλαιού Φρουρίου και πόλης,
- ακτινωτή διάταξη των δρόμων των πρώτων οικοδομικών τετραγώνων σε σχέση με το κέντρο του Φρουρίου,
- συσχετισμός των κυρίων δρόμων με τις πύλες του περικλεισματος,
- διακριτοί οικιστικοί πυρήνες που πύκνωσαν σταδιακά με σχεδιασμένο ή δυναμικό σύστημα δόμησης αξιοποιώντας τις βασικές διαδρομές και την μορφολογία του εδάφους,
- δαιδαλώδες πλέγμα στενών δρόμων στο εσωτερικό των πυρήνων.

Οι ελεύθεροι χώροι και οι πλατείες συμπληρώνουν με ιδιαίτερα αρμονικό τρόπο τον δομημένο χώρο της πόλης, διαμορφώνοντας μια χαρακτηριστική εύθραυστη μικροκλίμακα.

Είτε πρόκειται για τον ελεύθερο χώρο της Σπιανάδας μεταξύ Παλαιού Φρουρίου και Πόλης, που καταλαμβάνει το ένα τρίτο της επιφάνειας της παλιάς πόλης, είτε για τις μικρές πλατείες ή ακανόνιστα πλατώματα στο εσωτερικό του οικιστικού συνόλου, που προέρχονται από την μεσαιωνική οργάνωση της πόλης, θυμίζοντας τα βενετσιάνικα Campielli, αποτελούν μοναδικά χαρακτηριστικά της Κέρκυρας και της ιστορικής της πορείας.

- Χάρτης με δρόμους και πλατείες
- Φωτο δρόμων και πλατειών

6. ΚΕΡΚΥΡΑ 19ου αιώνα

Στα χρόνια που ακολούθησαν την αποχώρηση των Ενετών (1797) επαναλήφθηκε για μια ακόμη φορά στην ιστορία της Κέρκυρας ένα σενάριο επάλληλων διεκδικήσεων και αντίστοιχων εναλλαγών στην εξουσία των κυρίαρχων δυνάμεων της πολιτικής ιστορίας της Ευρώπης: Δημοκρατικοί Γάλλοι (1797-1799), Ρωσοτουρκική κατοχή και Επτάνησος Πολιτεία (1799-1807), Αυτοκρατορικοί Γάλλοι (1807-1814). Η πτώση του Ναπολέοντα (1814) ήταν η αιτία που οδήγησε στην εύκολη απομάκρυνση των Γαλλικών στρατευμάτων και την ανακήρυξη, με την συνθήκη των Παρισίων (1815), των «Ενωμένων κρατών των Ιονίων νήσων» σαν ελεύθερο και ανεξάρτητο κράτος, κάτω από την άμεση και αποκλειστική προστασία της Μ. Βρετανίας.

Κατά τον 19ο αιώνα, οι μετασχηματισμοί του αστικού τοπίου προκύπτουν κυρίως από τις επεμβάσεις των Άγγλων (1814-1864) στο αμυντικό σύστημα, που αφορούσαν σποραδικές κατεδαφίσεις τειχών και οχυρώσεων και καθαιρέσεις αρκετών προσκτισμάτων στους σημαντικούς δρόμους και ελεύθερους χώρους.

Ο πολεοδομικός ιστός όμως παραμένει ανέπαφος και παραπέμπει (μέχρι σήμερα) στη μακρινή μεσαιωνική τάξη πραγμάτων.

Το αστικό τοπίο καθορίστηκε κυρίως από την αυξημένη οικοδομική δραστηριότητα της περιόδου αυτής, έτσι ώστε η γενική αίσθηση του τρισδιάστατου χώρου της Παλιάς Πόλης σήμερα αποπνέει μεταγενέστερες της μεσαιωνικής εποχής εκφράζοντας, ανάλογα με το αρχιτεκτονικό ύφος των οικοδομών που κυριαρχούν, ένα λιτό μανιερισμό με στοιχεία αναγεννησιακά και μπαρόκ ή ένα κλασικισμό με νεοπαλλαδιανά και νεοκλασικά χαρακτηριστικά.

7. ΚΕΡΚΥΡΑ 19ου αιώνα (συνέχεια)

Από το 1830 περίπου, μια σειρά ελλήνων τεχνικών παίρνει στα χέρια της και την επίσημη αρχιτεκτονική, αναλαμβάνοντας παράλληλα την επάνδρωση της τεχνικής υπηρεσίας.

Ο αρχιτέκτονας που έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτόν τον τομέα είναι ο κερκυραίος αρχιτέκτονας **Ιωάννης Χρόνης (1800-1879)**, με σπουδές στην Κέρκυρα, Βενετία και την περίφημη Ακαδημία του Σαν Λούκα της Ρώμης, από τους πρώτους τεχνικούς επιστήμονες του Ελληνικού χώρου γενικότερα. Όλα τα μεγάλα, με κοινωνική σκοπιμότητα, κτίρια της πόλης, που δείχνουν και την ιδιαίτερη πολιτιστική ακμή του τόπου τον 19^ο αιώνα, είναι δεμένα με το όνομα του προικισμένου κερκυραίου αρχιτέκτονα.

Σε αυτόν οφείλονται τα νεοκλασικού χαρακτήρα κτίρια της Ιονικής Τράπεζας, της Ιονίου Βουλής και το Χρηματιστήριο, αλλά και πολλές σημαντικές ή και απλούστερες κατοικίες και κυρίως το μέγαρο της οικογένειας του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας Ι. Καποδίστρια, που στέγασε για ένα διάστημα τη Νομαρχία. Με τη μαρμάρινή του πρόσοψη, με τις κομψές Κορινθιακές παραστάδες, θεωρείται από τα ωραιότερα μνημεία της νεότερης Ελλάδας.

Το 1864 πραγματοποιείται **η ενσωμάτωση της Κέρκυρας στο Ελληνικό κράτος**. Η Κέρκυρα θα πάψει να είναι πρωτεύουσα του Ιονίου κράτους και θα δει το Πανεπιστήμιό της και την Βουλή της να κλείνουν μέσα στον ενθουσιασμό της Ενώσεως.

Στο εξής θα αποτελεί μία Νομαρχία του Ελληνικού Κράτους.

8. ΝΑΟΔΟΜΙΑ

Η αποκοπή από την Βυζαντινή παράδοση από τον 13^ο αιώνα, τα 100 χρόνια της Ανδηγαυικής κατάκτησης και στη συνέχεια η επαφή με τη Βενετία για τέσσερις αιώνες, έδωσαν τον ρόλο του πρωταγωνιστή στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική του νησιού στις ξένες επιδράσεις.

Μη έχοντας παρά ελάχιστα παραδείγματα από τη Βυζαντινή περίοδο, οι Κερκυραίοι έχτισαν τις εκκλησίες τους σύμφωνα με τα καλλιτεχνικά ρεύματα της Δύσης, χωρίς όμως αυτό να επηρεάσει την ορθόδοξη πίστη τους, που αντίθετα ήταν ανεπτυγμένη σε μεγάλο βαθμό.

Ο τύπος που επικράτησε στην κερκυραϊκή (αλλά και γενικότερα την επτανησιακή) ναοδομία, ήταν τελικά της μονόκλιτης ξυλόστεγης και σπάνια της τρίκλιτης βασιλικής. Η υιοθέτηση των τυπολογικών, μορφολογικών και διακοσμητικών στοιχείων από την ιταλική τέχνη της περιόδου, δηλαδή την τέχνη της Αναγέννησης και του Μπαρόκ και η χρήση μόνο σε μικρό βαθμό μορφών της βυζαντινής παράδοσης ήταν φυσικό επακόλουθο των ιστορικών συγκυριών.

Οι περισσότερες από τις εκκλησίες που διατηρούνται σήμερα χτίστηκαν κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα και ακολουθούν τα αναγεννησιακά και μανιεριστικά κυρίως πρότυπα. Στα μνημεία αυτά ο τύπος της μονόκλιτης βασιλικής εμφανίζεται αρκετές φορές με την ιδιοτυπία ενός περιμετρικού διαδρόμου σε σχήμα Π ("εξωνάρθηκα").

Οι κερκυραϊκοί ναοί συνδυάζονται επίσης πάντοτε με την κατοικία του ιερέα, που μπορεί να είναι ενωμένη με τον κύριο όγκο τους ή να είναι ανεξάρτητο μονόροφο ή διόροφο πρόσκτισμα.

Οι εκκλησίες συνοδεύονται από ψηλά κωδωνοστάσια πυργοειδή ή μορφής διάτρητου τοιχώματος με ελικωτά πτερύγια.

Ενώ οι όψεις τους είναι απέριτες, το εσωτερικό των εκκλησιών, όπως διαμορφώνεται κυρίως μετά τον 17^ο αιώνα, είναι πλούσια διακοσμημένο και ιδιαίτερα υποβλητικό.

Οι εκκλησίες ήταν σε μεγάλο βαθμό ιδιόκτητες ή ανήκαν σε αδελφότητα οικογενειών ή συντεχνιών, ενώ λίγες ανήκαν στο δημόσιο. Επαγγελματικές συσσωματώσεις και πλούσιοι κάτοικοι έκαναν να εξαρτάται η τιμή και η αξιοπρέπειά τους από την αξία της διακόσμησης των ναών τους. Οι πολλές παραγγελίες εικόνων έκαναν την πόλη να γίνει ένα πραγματικό κέντρο υποδοχής καλλιτεχνών του μεταβυζαντινού χώρου (Πελοπόννησος, Κρήτη), οι οποίοι κατά τις οδηγίες που δέχονταν από τους εντολείς τους έπρεπε να συνδυάζουν τα βυζαντινά στοιχεία με αυτά της ιταλικής ευλάβειας.

Η ώσμωση πολιτισμών και ευαισθησιών των δύο κόσμων έδωσε θαυμάσια δείγματα στην αγιογραφία, με αποτέλεσμα στην Κέρκυρα σήμερα να φυλάσσονται μοναδικές συλλογές εικόνων μεταβυζαντινής τέχνης και η ιστορία της τέχνης να αποκτήσει μια ξεχωριστή σχολή, αυτήν της Επτανησιακής τέχνης, που ξεπέρασε σύντομα τα σύνορα του νησιού για να απλωθεί, τον 18^ο αιώνα στη Νότιο Ιταλία (Μπάρι, Λέτσε) αλλά και στη Βενετία, το Τριέστε και σε πολλές δαλματικές πόλεις.

9. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Η πυκνή και πολυώροφη δόμηση της Παλιάς Πόλης όπως και η μορφολογία των κτηρίων που αφομοιώνει χαρακτηριστικά διαχρονικής πολιτιστικής διεργασίας σε πλήρη αρμονία και συνέχεια, συνθέτουν μία μοναδική ενότητα με διεθνή αξία και με ιδιαίτερη σημασία για την ιστορία της αρχιτεκτονικής, της πολεοδομίας και των καλών τεχνών.

Ιδιαίτερα μετά τις θεομηνίες του 1953 που έπληξαν σχεδόν ολοκληρωτικά τα δύο άλλα μεγάλα επτανησιακά αστικά κέντρα, της Ζακύνθου και της Κεφαλληνίας, η σημασία της Κέρκυρας για την ιστορία της αρχιτεκτονικής είναι πολύτιμη και μοναδική.

Τα κτίρια της Ενετικής περιόδου, είτε πρόκειται για Δημόσια κτήρια και εκκλησίες, είτε για αρχοντικές κατοικίες, αποτελούν σήμερα ένα σπάνιο δείγμα αρχιτεκτονικής, που ενώ αναπτύχθηκε σε ελληνικό χώρο είχε άμεση εξάρτηση από τα ξένα σύγχρονά της πρότυπα, αντιπροσωπεύοντας την ελληνική συμμετοχή στα κινήματα του δυτικού πνεύματος (Αναγέννησης, Μπαρόκ). Παράλληλα, η Κέρκυρα όντας από τους λίγους χώρους του ελληνισμού στους οποίους ο πολιτισμός εξελίχθηκε ομαλά και δεν διακόπηκε βίαια, αποτελεί μοναδικό διατηρημένο παράδειγμα ομαλής μετάβασης στον νεοκλασικισμό, που, όπως και στην δύση, ακολούθησε ως φυσική συνέχεια των προηγούμενων μορφών, δένοντας με αυτές με μοναδική ομοιογένεια.

Τα κτίρια του 19^{ου} αιώνα, με εκφραστική λιτότητα και ιδιαίτερα προσεγμένη κατασκευή, μαρτυρούν, λόγω της πρωιμότητάς τους, για τις διαφορές που υπήρξαν κάποτε μεταξύ του νησιού από τη μία πλευρά και οποιασδήποτε περιοχής των Βαλκανίων από την άλλη, χωρών δηλαδή και λαών που σχεδόν στο σύνολό τους αποτελούσαν την ίδια εποχή τις ευρωπαϊκές επαρχίες μιας κατά τα άλλα μεγάλης αυτοκρατορίας, όπως αυτής των Τούρκων σουλτάνων.

Εκτός από το μορφολογικό ενδιαφέρον της, η Κέρκυρα είναι σημαντική και για την μελέτη της εξέλιξης της αστικής πολυκατοικίας, αφού είναι η πρώτη ελληνική πόλη στην οποία εμφανίζεται ο θεσμός της οριζόντιας ιδιοκτησίας.

Υποδομή σχεδίων και εγγράφων, μοναδική στον ελληνικό χώρο για τον πλούτο της, σχετική με την αστική αρχιτεκτονική κατά τον 19^ο αιώνα κυρίως, αλλά και για δημόσια ή ιδιωτικά έργα της ενετικής περιόδου, σώζεται σήμερα στο Ιστορικό της Αρχείο, επιτρέποντας μια πλήρη και σε βάθος επιστημονική τεκμηρίωση.

10. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ – ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η ανάπτυξη της μικρής Βυζαντινής πόλης του μεσαίωνα σε κατεύθυνση αστική, δυτικών αφετηριών, διαμόρφωσε συνθετότητα και πρωτοτυπία που διαγράφεται με ξεχωριστό τρόπο σε όλα τα επίπεδα ενός πολιτισμού, με πληρότητα και αυτοτέλεια. Η παλιά πόλη της Κέρκυρας σήμερα εμφανίζεται ως ένα ανοικτό μουσείο πολιτισμών και ως σύνθεση διαφορετικών πολιτισμικών συμπεριφορών, χωρίς ποτέ να έχει αμαυρωθεί από εθνικές ή θρησκευτικές συγκρούσεις.

Σειρά διαφορετικών ανθρωπίνων εγκαταστάσεων με άλλες συνυπάρχουσες και αντιθετικές, σφαίρες πολιτισμού, Βυζάντιο, Βενετία, Γαλλία, Αγγλία και άλλες Μεσογειακές παρουσίες διαπλέκονται κατά την ιστορική τους πορεία στην Κέρκυρα, μαζί με Εβραίους και κύματα προσφύγων από την τουρκοκρατούμενη ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη (μετά την πτώση του Χάνδακα, 1669), καθιστώντας την πόλη, τόπο παραδειγματικής συνθετότητας.

Συνθετότητα που εκφράζεται στην αρχιτεκτονική της πόλης, στην κοινωνική ζωή, στην ζωγραφική, την αγιογραφία, την γλυπτική, την μουσική.

Ο **Ιωάννης Καποδίστριας** (1778-1831), η μεγαλύτερη προσωπικότητα της Κέρκυρας του 19^{ου} αιώνα. Σπούδασε Ιατρική στην Πάδοβα, αλλά τον προσήλκυσε η διπλωματία και έφθασε στο αξίωμα του Υπουργού των Εξωτερικών της Τσαρικής Ρωσίας. Ήταν ο εμπνευστής του σύγχρονου πολιτεύματος της Ελβετίας (Καντόνια). Ο Καποδίστριας ήταν ο πρώτος Κυβερνήτης του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους, που έθεσε τα θεμέλια μεγάλων κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών για τις επόμενες γενιές.

Ο **Παύλος Προσαλέντης** (1784-1837), γλύπτης και ζωγράφος, σπούδασε στη σχολή του μεγάλου Αντόνιο Κανόβα. Σε ηλικία 25 ετών, έγινε καθηγητής στην Ιόνιο Ακαδημία Επιστημών, που ιδρύθηκε από τους Γάλλους.

Αργότερα ίδρυσε δική του σχολή ζωγραφικής και γλυπτικής (1813). Τα γλυπτά του, Έρως Λεάνδρος και Αφροδίτη, βρίσκονται στο Λονδίνο. Τα ζωγραφικά του έργα των Αγ. Δημητρίου και Αγ. Γεωργίου βρίσκονται στο Μοναστήρι της Πλατυτέρας στην πόλη της Κέρκυρας. Το γνωστότερο γλυπτό του έργο είναι η προτομή του Λόρδου Άνταμ, Υψίστου Αρμοστή των Ιονίων Νήσων επί Αγγλοκρατίας, μπροστά στα Ανάκτορα των Αγ. Μιχαήλ και Γεωργίου, του σημερινού Μουσείου Ασιατικής Τέχνης.

Ο **υιός του, Σπύρος Προσαλέντης** (1830-1876), επίσης ζωγράφος γνωστότερος για τις εικόνες του, δείγματα των οποίων κοσμούν το τέμπλο του Αγ. Σπυρίδωνα, στην πόλη.

Ο **Ανδρέας Μουστοζύδης** (1775-1860), με νομικές σπουδές στην Πάδοβα, που συνέγραψε την ιστορία της Κέρκυρας στα δέκα εννέα του χρόνια και υπήρξε έκτοτε η κλασική ιστορική πηγή για πολλές γενιές. Ήταν μέλος του Αυτοκρατορικού Ινστιτούτου της Γαλλίας και των Αυτοκρατορικών Ακαδημιών Βερολίνου και Μονάχου.

Ο **εθνικός συνθέτης, Νικόλαος Χαλικιόπουλος – Μάντζαρος** (1795 – 1872), που συνέθεσε πάνω στο ποίημα του φίλου του ποιητή Διονυσίου Σολωμού, τον “Ύμνο στην Ελευθερία”, τον Εθνικό Ύμνο. Ο Μάντζαρος σπούδασε στην περίφημη Μουσική Σχολή του Αγίου Σεβαστιανού της Νάπολης, ενώ σε μια πιο ώριμη ηλικία δίδαξε στην Φιλαρμονική Εταιρεία της Κέρκυρας. Ήταν πολυγραφώτατος συνθέτης, με πλούσιο έργο (24 συμφωνίες, 5 λειτουργίες, κομμάτια για πιάνο, εμβατήρια, βάλς, τραγούδια κ.λ.π.).

Ο **Διονύσιος Σολωμός** (1798-1857), ήταν η αδιαμφισβήτητη προσωπικότητα των Ελληνικών Γραμμάτων του πρώτου μισού του 19^{ου} αιώνα. Παρ’ ότι Ζακυνθινός, έζησε τα τελευταία τριάντα χρόνια της ζωής του στην Κέρκυρα. Μαζί με τον Μάντζαρο επηρέασε μια ολόκληρη γενιά ποιητών, συνθετών και μεταφραστών, που συνέχισαν το έργο του. Στο Μουσείο που φέρει το όνομά του στην πόλη, επί της οδού Αρσενίου, μπορεί κανείς να θαυμάσει αντικείμενα και αρχαικό υλικό του ποιητή.

Ο **αρχιτέκτονας Ιωάννης Χρόνης** (1800-1879), ένας από τους πρώτους αρχιτέκτονες του Νεοελληνικού Κράτους (1830). Σπούδασε στην Κέρκυρα, την Βενετία και την περίφημη Ακαδημία του Σαν Λούκα της Ρώμης. Άφησε σημαντικό αρχιτεκτονικό έργο στην Κέρκυρα, με δημόσια κτίρια, αρχοντικά, εξοχικές επαύλεις, που σήμερα έχουν χαρακτηριστεί ως ιστορικά μνημεία και έργα τέχνης.

Ο **πολιτικός Ιάκωβος Πολυλάς** (1826-1898), γνώστης πολλών ευρωπαϊκών γλωσσών και της αρχαίας ελληνικής, που διέτρεψε ως διευθυντής της Δημόσιας Βιβλιοθήκης. Μετέφρασε την “Καταιγίδα” του Σαίξπηρ και εξέδωσε τα ποιήματα του εθνικού ποιητή Διονυσίου Σολωμού.

Ο **Γεώργιος Θεοτόκης** (1844-1916), που σπούδασε Νομικά στην Ιόνιο Ακαδημία και το Παρίσι. Διέτρεψε στην πολιτική, σαν Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας, Παιδείας, Εσωτερικών και τέλος ως Πρωθυπουργός της Ελλάδας.

Ο ποιητής Γεώργιος Καλοσγούρος (1853-1902), γνώστης πολλών ευρωπαϊκών γλωσσών και των Λατινικών. Μετέφρασε έργα των Αισχύλου, Θεόφραστου, Σίλλερ, Τορκουάτο Τάσσο, Σαίξπηρ, Ούγκο Φόσκολο και τα ιταλικά ποιήματα του Σολωμού. Σημαντικότερη μετάφρασή του, ήταν αυτή της “Κόλασης” του Δάντη στην δημοτική.

Ο Άγγελος Γιαλλινάς (1857-1939), που θεωρείται ο αξιολογότερος της Ιονίου Σχολής. Η έκθεσή του στο Παρίσι του 1906, προκάλεσε διθυραμβικές κριτικές και σήμερα οι υδατογραφίες του βρίσκονται σε πολύ ψηλές τιμές, σε πλειστηριασμούς Τέχνης στο Λονδίνο και την Αθήνα.

Ο χαράκτης Νίκος Βεντούρας (1899-1990), ζωγράφος και τυπογράφος, με έργο εμπνευσμένο από την ύπαιθρο και την ιστορία της Κέρκυρας, που έζησε για μεγάλο διάστημα στο Λονδίνο.

Ο ποιητής των “σονέτων” Λορέντζος Μαβίλης (1860 - 1912), με κλασικές σπουδές, γνώσεις φιλοσοφίας, γλωσσολογίας, Γερμανικών και Σανσκριτικών. Μετέφρασε την Οδύσσεια και την Ιλιάδα του Ομήρου, καθώς και την Θεία Κωμωδία του Δάντη. Επίσης, στο μεταφραστικό του έργο συμπεριλαμβάνονται ποιήματα του Μπάυρον, Σέλλεϋ και Τένυσον.

Ο συνθέτης Σπύρος Σαμαράς (1861-1917), συγκαταλέγεται στη σχολή σύνθεσης των “ncristi”, μαζί με τους Λέονκαβάλλο και Πουτσίνι. Συνέθεσε πολλές όπερες, αλλά έγινε παγκόσμια γνωστός από την εισαγωγή της όπερας “Ρέα”, που υπάγεται έκτοτε στις εορταστικές εκδηλώσεις της έναρξης και λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων, σε στίχους του ποιητή Κωστή Παλαμά.

Ο συγγραφέας Κωνσταντίνος Θεοτόκης (1827-1923), από τις σημαντικότερες μορφές των Επτανησιακών Γραμμάτων. Ταξίδεψε πολύ στην Ευρώπη και σπούδασε στο Παρίσι και στο Βερολίνο. Ήταν εξαίρετος γνώστης των ευρωπαϊκών γλωσσών, αλλά και της Λατινικής, της Ρωσικής, Εβραϊκής και Σανσκριτικής λογοτεχνίας. Μετέφρασε Σαίξπηρ, Φλώμπερ, Ράσσελ, Χαίνε και Σίλλερ.

Η Ειρήνη Δενδρινού (1879-1971), εξέχουσα μορφή της λογοτεχνικής Κέρκυρας του 20ου αιώνα, εκδότρια της Κερκυραϊκής Ανθολογίας, αγωνίστρια της γυναικείας χειραφέτησης, με εξ΄ίσου σημαντικό κοινωνικό έργο.

Ξένοι καλλιτέχνες στην Κέρκυρα

Η Κέρκυρα όμως αποτέλεσε και πόλο έλξης πολλών ξένων καλλιτεχνών και συγγραφέων, που εμπνεύστηκαν από τα μνημεία της και τις φυσικές της ομορφιές.

Ο Ζόζεφ Καρτράϊτ (1789 – 1829), γενικός ταμίας της Βρετανικής Φρουράς στην Κέρκυρα, που ήταν ένας από τους σημαντικότερους εικονογράφους της ζωής και της φύσης του νησιού.

Ο Έντουαρντ Ληρ (1812-1888), ένας από τους πιο ταλαντούχους και υποβλητικούς ζωγράφους τοπογραφιών της γενιάς του και ένας μεγάλος περιηγητής της Ελλάδας και της Κέρκυρας.

Στην δεκαετία του 1930 ο Εγγλέζος **συγγραφέας Λώρενς Ντάρελ** (1912 -1990) και η οικογένειά του ζούσαν σε δικό τους σπίτι στην Κέρκυρα. Τότε έγραψε και το έργο “Το Κελί του Πρόσπερου”.

Ο αδελφός του **Τζέραλντ Ντάρελ**, που έζησε επίσης στο νησί, έγραψε δύο βιβλία, “Η οικογένειά μου και άλλα ζώα” και “Ο κήπος των Θεών”.

Η δυτικότερη μορφή των κτιρίων, η επιβίωση εθίμων (όπως οι λιτανείες, το στόλισμα των παραθύρων με τα πορφυρά υφάσματα -damaschi-, τα λάβαρα, οι γιορτές του Πάσχα, το καρναβάλι), η άνθηση των καλών τεχνών κατά τον 18^ο και 19^ο αι., τα πνευματικά ιδρύματα, η μουσική παράδοση και ιδιαίτερα αυτή του λυρικού θεάτρου, αποτελούν απτές εκφράσεις αυτής της διαδικασίας όσμωσης της Κέρκυρας με την Δύση και μόνο με αυτό το πρίσμα μπορούμε σήμερα να προσεγγίσουμε την σύγχρονη κερκυραϊκή, κοινωνική και πολιτιστική, πραγματικότητα.

11. ΜΟΥΣΕΙΑ

- **7 Μουσεία**, χωροθετημένα εντός και εκτός Ιστορικού Κέντρου, που καλύπτοντας διαφορετικές θεματικές ενότητες, συγκροτούν την πιο συστηματική δραστηριότητα προβολής της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας. Στις

δραστηριότητες των Μουσείων περιλαμβάνονται επίσης, ανάλογα με τις δυνατότητες του κάθε ένα, θεματικές εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά σεμινάρια, όπως και ειδικές ξεναγήσεις μαθητών.

❖ **Μουσείο Σολωμού, οδός Αρσενίου (Μουράγια).** Στο σπίτι που έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του (1798-1857) ο Εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός, ιδρύθηκε από την Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών και λειτουργεί ως Μουσείο, το κέντρο Σολωμικών Σπουδών.

Στο Μουσείο φυλάσσεται το γραφείο του ποιητή, ένα μικρό αυτόγραφο και πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τους χώρους, τα πρόσωπα και τα γεγονότα που σχετίζονται με την ζωή, το έργο και την εποχή του. Παράλληλα, λειτουργεί πλούσια Σολωμική βιβλιοθήκη, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων όλες τις παλαιές εκδόσεις του "Ύμνου εις την Ελευθερίαν" και σειρά προσωπογραφιών του ποιητή και των μελών της λεγόμενης Σολωμικής Σχολής.

❖ **Αρχαιολογικό Μουσείο Κέρκυρας, οδός Αρμ. Βράϊλα 1.** Χτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '60 για να στεγάσει τα αρχαία αντικείμενα, που κατά καιρούς έδωσε η κερκυραϊκή γη και τα οποία αποτελούν τους αμεσότερους μάρτυρες της τέχνης και του πολιτισμού της μεγάλης ναυτικής δύναμης του Ιονίου, που έφθασε στο απόγειο της ακμής της τον 6ο και 5ο αιώνα π.Χ.

Τα αρχαϊκά έργα της μεγάλης και μικρής πλαστικής, και τα μετάλλια και πήλινα αντικείμενα που εκτίθενται στο Μουσείο ενισχύουν την άποψη ότι προς το τέλος της αρχαϊκής περιόδου ήκμασε στην Κέρκυρα καλλιτεχνική σχολή με δική της τεχνοτροπία και χωρίς την επιρροή της μητρόπολης της Κορίνθου.

Ανάμεσα στα εκθέματα του Μουσείου (αρχαϊκά επιτύμβια μνημεία και κτερίσματα από το νεκροταφείο της πόλης στην Γαρίτσα, αρχαϊκά αγάλματα κούρου και κόρης, το αέτωμα του Διόνυσου με παράσταση συμποσίου, προϊόντα και εργαλεία κεραμικής, πλούσια νομισματική συλλογή, μαρμάρινα αγάλματα ρωμαϊκών χρόνων) κυρίαρχες με τον όγκο και την τέχνη του το αέτωμα της Γοργούς (585 π.Χ) που κοσμούσε την δυτική πλευρά του μεγάλου δωρικού ναού της Αρτέμιδος και αποτελεί το αρχαιότερο σωζόμενο λίθινο αέτωμα.

❖ **Μουσείο Χαρτονομισμάτων κτίριο Ιονικής Τράπεζας, πλατεία Ηρώων.** Πρόκειται για το μοναδικό στην Ελλάδα και ένα από τα πιο ενδιαφέροντα του είδους του στον κόσμο μουσείο, που λειτουργεί από το 1981 από την Ιονική Τράπεζα.

Εκτίθεται πλούσια συλλογή χαρτονομισμάτων με σπάνια δείγματα της ιστορίας του ελληνικού χαρτονομίσματος, από τα μέσα του 19^{ου} αι. έως σήμερα, καθώς και μήτρες εκτύπωσης, δοκίμια, τραπεζικά έγγραφα, σφραγίδες κ.λ.π.

Παράλληλα, αναπαρίσταται με λεπτομέρεια η άγνωστη στο πλατύ κοινό διαδικασία παραγωγής ενός σύγχρονου χαρτονομίσματος: η χάραξη της μακέτας σε μεταλλικές πλάκες, η κατασκευή του ειδικού χαρτιού, η μέθοδος ενσωμάτωσης του υδατόσημου, η επεξεργασία στα σύγχρονα μηχανήματα εκτύπωσης, η φύλαξη και η διανομή του.

❖ **Μουσείο Αντιβουινιώτισσας οδός Αρσενίου (Μουράγια).** Στεγάζεται στον Ιερό Ναό της Υπεραγίας Θεοτόκου Κυράς Αντιβουινιώτισσας, (μονόχωρη, ξυλόστεγη βασιλική, με εξωνάρθηκα στις τρεις πλευρές), που αποτελεί ένα από τα παλαιότερα και πλουσιότερα εκκλησιαστικά μνημεία της Κέρκυρας, αντιπροσωπευτικό της λεγόμενης βασιλικής επανησιακού τύπου. Πιθανότατα χτίστηκε στο τέλος του 15^{ου} αι.

Από το 1984 εκτίθεται πλούσια συλλογή φορητών εικόνων και κειμηλίων, με σημαντικά έργα (15^{ου} έως και 19^{ου} αι.) επώνυμων και ανώνυμων καλλιτεχνών, διατυπώνοντας σε υψηλά καλλιτεχνικά, αισθητικά επίπεδα τον συγκερασμό της βυζαντινής παράδοσης με τις δυτικές επιρροές.

Από τον Τζαφούρη, τον Μιχαήλ Δαμασκηνό και τον Εμμανουήλ Λαμπάρδο μέχρι τον Εμμανουήλ Τζάννε, τον Βίκτωρα και Μιχαήλ Αβράμη, στο Μουσείο Αντιβουινιώτισσας αντιπροσωπεύοντας πλήρως πέντε αιώνες θρησκευτικής καλλιτεχνικής έκφρασης.

❖ **Μουσείο Κεραμικής Τέχνης (Αγγλικός Στρατώνας Νέου Φρουρίου).** Το Μουσείο συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό από τα διασωθέντα δείγματα Κερκυραϊκής Κεραμικής, τέχνης που γνώρισε παλαιότερα ιδιαίτερη άνθηση.

Αρχίζοντας η κεραμική παραγωγή από τα μέσα του 16^{ου} αι. αναδείχθηκε στα τέλη του 18^{ου} προς τις αρχές του 19^{ου} αι. στο πρώτο βιομηχανικό εισόδημα της Κέρκυρας, παράγοντας 80.000 αγγεία το χρόνο και μεγάλες ποσότητες κεραμιδιών και τούβλων, όχι μόνο καλύπτοντας τις τοπικές ανάγκες στην καθημερινή ζωή και την οικοδομική, αλλά και εξάγοντας μεγάλες ποσότητες. Χωρίς να φθάσουν ποτέ τα κερκυραϊκά κεραμικά σε επίπεδα υψηλής καλλιτεχνικής ποιότητας, αποτελούν ωστόσο αξιόλογα έργα λαϊκής τέχνης, που διακρίνονται για την απλή και κομψή φόρμα τους, την ποικιλία των σχημάτων, την λιτή ζωγραφική τους διακόσμηση.

❖ **Μουσείο Ασιατικής Τέχνης (Ανάκτορο Αγίων Μιχαήλ & Γεωργίου).** Πρόκειται για ένα μοναδικό στην Ελλάδα μουσείο αυτού του είδους, που στεγάζεται από το 1927 στο πρόσφατα ανακαινισμένο σημαντικό κτίριο της Αγγλοκρατίας, το ανάκτορο των Αγίων Μιχαήλ & Γεωργίου.

Η αρχική δωρεά της Συλλογής του πρέσβη Γρ. Μάνου αποτελούμενη από 10.500 έργα Άπω Ανατολής (Κίνα, Κορέα, Ιαπωνία) συμπληρώθηκε αργότερα με νέες δωρεές Συλλογών (Ν. Χατζηβασιλείου, Χ. Χιωτάκη, Π. Αλμανάχου και Ι. Σινιόσογλου) επεκτείνοντας τις περιοχές προέλευσης των έργων στον ευρύτερο Ινδικό χώρο (Ινδία, Πακιστάν, Ινδοκίνα, Θιβέτ, Νεπάλ).

Συνολικά σήμερα το Μουσείο φιλοξενεί 11.000 αντικείμενα, από τα οποία ξεχωρίζουν :

Από τα κινέζικης προέλευσης έργα, τα πρώιμα λατρευτικά αγγεία από μπρούντζο (1200-1027 π.Χ.), η συλλογή ειδωλίων της δυναστείας Τανγκ (6^{ος} - 9^{ος}), οι πορσελάνες από τον 14^ο έως τον 19^ο αι., οι ζωγραφισμένοι κύλινδροι 12^ο - 18^ο αι.

Από τα ιαπωνικής προέλευσης έργα, τα όπλα και τμήματα πανοπλιών Σαμουράι (16^{ος} -18^{ος} αι.), οι μάσκες του θεάτρου Νο (1338-1578 μ.Χ.), τα ξύλινα αντικείμενα από λάκκα και τα μοναδικά τυπώματα σε ύφασμα και χαρτί (17^{ος} -19^{ος} αι.).

Εντυπωσιακοί είναι οι κορεάτικοι και ιαπωνικοί ανεμοφράκτες (paravents), καθώς και τα κινέζικα και ιαπωνικά μικροτεχνήματα από ελεφαντοστόν και ημιπολύτιμους λίθους.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μοναδική ελληνοβουδιστική συλλογή με γλυπτά από την Γκαντάρα του Πακιστάν, που χρονολογείται από τον 1^ο έως τον 5^ο μ.Χ. αι. και αποτυπώνει την ελληνιστική επίδραση, κληρονομιά της παρουσίας του Μ. Αλεξάνδρου στην περιοχή.

❖ **Μουσείο Παλαιόπολης-Mon Repos:** Είναι ένα νέο Μουσείο, μέσα στον αρχαιολογικό χώρο του Mon Repos. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα διαχρονικό μουσείο της πόλης, καθώς αφενός μεν αναδεικνύεται ο χαρακτήρας της Έπαιλης και του Κτήματος ως μνημείου της τοπικής πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, παρουσιάζοντας την ιστορική εποχή κατά την οποία ανεγέρθηκε και χρησιμοποιήθηκε, αφετέρου δε καταδεικνύεται γενικότερα η ιστορικότητα της Παλαιόπολης, ως πόλης με μακρόχρονο παρελθόν, αποτυπωμένο έστω και αποσπασματικά, στα σωζόμενα ορατά μνημεία. Στο μουσείο, ο επισκέπτης αποκτά συνολική εικόνα της πόλης της Κέρκυρας, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

- **11 Δημόσιοι Εκθεσιακοί χώροι,** σε χώρους του Ιστορικού Κέντρου και των δύο Φρουρίων, που με διαφορετικές δυνατότητες μεγέθους και οργάνωσης, συμβάλλουν στα πολιτιστικά δρώμενα με μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις και με οργάνωση σχετικών εκδηλώσεων. Μεταξύ αυτών είναι :

❖ **Δημοτική Πινακοθήκη Ανάκτορο των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου.** Στεγάζεται σε δύο ιδιαίτερες πτέρυγες του ανακτόρου, φιλοξενώντας μόνιμη έκθεση έργων κερκυραϊκής ζωγραφικής, στην καλύτερη εποχή της (19^{ος} αι.) και περιοδικές εκθέσεις έργων νεωτέρων καλλιτεχνών.

Τα έργα της μόνιμης έκθεσης της Πινακοθήκης, προερχόμενα κυρίως από δωρεές ιδιωτικών Συλλογών, αποτελούν τους αδιαμφισβήτητους μάρτυρες για την καλλιτεχνική και πνευματική άνθηση του τόπου, σε εποχές που η υπόλοιπη Ελλάδα δεν υπάρχει ακόμη σαν κράτος, για την σύζευξη ρευμάτων και τάσεων, ιδεών και σημαντικών προσωπικοτήτων που έζησαν και έδρασαν στο χώρο. Οι κυρίαρχες τάσεις που επικρατούν σχετίζονται με τις ακαδημαϊκές, αλλά και τις επιρροές που δέχονται οι καλλιτέχνες από την ιταλική ζωγραφική.

Ανάμεσα στα πλέον γνωστά εκθέματα της Πινακοθήκης περιλαμβάνονται η "Δολοφονία του Καποδίστρια" του Χαρ. Παχή, ο "Μαρκάς" και το κοπάδι του Άγγελου Γιαλλινά, η "Σφίγγα" του Σπ. Σκαρβέλη, ο "Πολεμιστής του 21" του Σπ. Προσαλέντη, ο "Άραφ Μουσικός" του Π. Προσαλέντη, ο "Κουρδιστής του Πιάνου" του Γ. Σαμαρτζή, έργα στα οποία συνοψίζονται οι βασικές κατευθύνσεις της νεοελληνικής τέχνης του 19^ο αι.

❖ **Αναγνωστική Εταιρία.** Ιδρύθηκε το 1836 και είναι το αρχαιότερο πνευματικό ίδρυμα της νεότερης Ελλάδας, στο πρότυπο της ομώνυμης εταιρίας της Γενεύης, της οποίας μέλη ήταν ο Καποδίστριας, ο Κάλβος και άλλοι Επτανήσιοι.

Εκτός από την γενική της βιβλιοθήκη διαθέτει ανεκτίμητη επτανησιακή βιβλιοθήκη, μοναδική στο είδος και τον πλούτο της, κατέχει συλλογές έργων ζωγραφικής, παλιούς χάρτες και χαρακτηριστικά, παλιά έντυπα, φυλλάδια, μονόφυλλα εφημερίδες και φωτογραφίες. Οργανώνει ή φιλοξενεί εκθέσεις καλλιτεχνών, διαλέξεις, σεμινάρια, επιστημονικά συνέδρια και μουσικές εκδηλώσεις, ενώ εκδίδει ετήσιο δελτίο με μελέτες σε επτανησιακά και κερκυραϊκά κυρίως θέματα.

❖ **Αρχεία Νομού Κέρκυρας, στους Αγγλικούς στρατώνες Παλαιού Φρουρίου.** Περιλαμβάνοντας πολύτιμο υλικό συλλογικής μνήμης που τα αναδεικνύει στα μεγαλύτερα και πλουσιότερα αρχεία της Ελλάδας, μετά από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, στεγάζονται από το 1998 στην βόρεια πτέρυγα του πρόσφατα ανακαινισμένου κτιρίου του Παλαιού Φρουρίου. Αριθμούν 10.000 γραμμικά μέτρα αρχαιικού υλικού, καλύπτοντας την περίοδο 1320 έως σήμερα.

Θεσμοθετήθηκαν για πρώτη φορά το 1443 από την Βενετία, ύστερα από σχετικό τοπικό αίτημα, ενώ οι κανονικές σειρές των εγγράφων αρχίζουν μετά το 1537, αφού κατά την τουρκική πολιορκία το Αρχείο της πόλης καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς.

Περιέχουν σήμερα περισσότερες από 67 αρχειακές σειρές, στο σύνολό τους ταξινομημένες, με ευρητήρια που φθάνουν σε πολλές περιπτώσεις ως το μεμονωμένο έγγραφο. Ενετοκρατία, Ενετική Διοίκηση, Υγειονομείο, Πρωτοπαπάδες, Δημοκρατικοί Γάλλοι, Ρωσότουρκοι, Αυτοκρατορικοί Γάλλοι, Γενικός Εισαγγελέας, Εγχώριος Διαχείριση, Έπαρχος, Ιόνιο Κράτος, είναι μερικά από τα ονόματα των σειρών.

- **10 Χώροι Εκδηλώσεων και συνεδρίων**, εκ των οποίων οι τρεις αποτελούν εναλλακτική λειτουργία χώρων της προηγούμενης κατηγορίας. Οι υπόλοιποι επτά χώροι, προσφερόμενοι είτε για μικρές συγκεντρώσεις των 40-50 ατόμων, είτε για μεγαλύτερες των 600 ατόμων (Δημοτικό Θέατρο), διαμορφώνουν μια ικανοποιητική δυνατότητα επιλογών. Η επικείμενη ολοκλήρωση και λειτουργία του Συνεδριακού Κέντρου της Ιεράς Μητρόπολης, όπως και η πρόσφατη εγκατάσταση της Αίθουσας του Μον Repos, συμπληρώνοντας τους ήδη λειτουργούντες χώρους, εξασφαλίζουν μία αρκετά ικανοποιητική κτιριακή υποδομή διενέργειας συνεδρίων.
- **8 Χώροι υπαίθριων εκδηλώσεων**, στο Ιστορικό Κέντρο και τα Φρούρια, που ενισχύουν τις δυνατότητες μαζικών συγκεντρώσεων την περίοδο του καλοκαιριού. Εθιμικοί χώροι συγκεντρώσεων είναι η Βερσιάδα Παλαιού Φρουρίου (4.000 θεατές) και η Σπιανάδα (2-3.000 θεατές), ενώ για μικρότερες συγκεντρώσεις χρησιμοποιούνται μικρές πλατείες της παλιάς Πόλης.

15. Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΩΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ ΜΝΗΜΕΙΟ

Η παλιά πόλη της Κέρκυρας αποτελεί την μοναδική αυτού του μεγέθους Ελληνική ιστορική πόλη που διατηρείται βασικά αναλλοίωτη μέχρι σήμερα, διατυπώνοντας με αυθεντικότητα στον χώρο την ιδιαίτερη ιστορική συγκυρία που τη διαμόρφωσε. Οι πολιτιστικές αξίες του μνημειακού χώρου της Κέρκυρας έχουν αναγνωρισθεί σε ελληνικό επίπεδο και προστατεύονται μετά την με αρ. Υ.Α. Β1/Φ33/29925/828/27-5-80/ΦΕΚ 512/Β/4-6-80 κήρυξη της παλιάς πόλης της Κέρκυρας από το Υπουργείο Πολιτισμού, ως «ιστορικό διατηρητέο Μνημείο», όπου εφαρμόζεται μια θεσμοθετημένη πολιτική προστασίας

Πρόσφατα (01. 2006), με πρωτοβουλία του Δήμου Κερκυραίων και του τμήματος Κέρκυρας του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, η παλιά πόλη της Κέρκυρας προτάθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού για ένταξη στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Η επιδιωκόμενη ένταξη στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς θα προσδώσει μια διεθνή αναγνώριση στις πολιτιστικές αξίες της πόλης και θα συγκεντρώσει ένα διευρυμένο, οικουμενικό πλέον ενδιαφέρον για το Μνημείο, εφ' όσον, για να κληροδοτηθεί ακέραια η πολιτιστική κληρονομιά στις επόμενες γενιές, η διατήρησή της θα πρέπει διαρκώς να επιβεβαιώνεται.

Για την τοπική πραγματικότητα, η ένταξη στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς θα λειτουργήσει ως κίνητρο και τροχοπέδη συγχρόνως. Κίνητρο για μεγαλύτερη προσοχή και ενδυνάμωση των προσπάθειών σε θέματα προστασίας και διατήρησης και τροχοπέδη σε επιλογές εκσυγχρονισμού, που μπορεί πιθανά να αποδειχθούν επικίνδυνες και ασύμβατες με τον μνημειακό χαρακτήρα του χώρου.